

Førebuing/ Forberedelse

26.05.2015

SAS4015

Saemiengïele mubpiengïeline, saemiengïele 4, Jå3, åarjelsaemien
Samisk andrespråk, samisk 4 (nivå 3), Vg3, sørsamisk
Learohkh jïh privatisth/Elever og privatister

AAVOE

Nynorsk

Informasjon til førebuingssdelen	
Førebuingstid	Førebuingstida varer éin dag.
Hjelpemiddel	<p>På førebuingssdagen er alle hjelpemiddel tillatne, inkludert bruk av Internett.</p> <p>På eksamen er alle hjelpemiddel tillatne, bortsett frå Internett og andre verktøy som kan brukast til kommunikasjon.</p> <p>For norsk, samisk, finsk som andrespråk og framandspråka er heller ikkje omsetjingsprogram tillatne.</p>
Bruk av kjelder	<p>Dersom du bruker kjelder i svaret ditt, skal dei alltid førast opp på ein slik måte at lesaren kan finne fram til dei.</p> <p>Du skal føre opp forfattar og fullstendig tittel på både lærebøker og annan litteratur. Dersom du bruker utskrift eller sitat frå Internett, skal du føre opp nøyaktig nettadresse og nedlastingsdato.</p>
Kjelder	<p>http://www.avvir.no/vivvo_general/4867.html. Lasta ned 10.10.2014.</p> <p>http://www.adressa.no/kultur/tv/article1078044.ece Lasta ned 06.12.2014</p> <p>http://www.dagbladet.no/sport/2006/11/25/484041.html. Lasta ned 10.10.2014.</p> <p>https://www.nfk.no/handlers/bv.ashx/i9bc8d467-e879-4bfe-bf66-f011e8998707/w1024/silhuetter_som_hopper(1).jpg. Lasta ned 10.10.2014</p>
Andre opplysningar	Førebuingssdagen er obligatorisk skoledag. I førebuingstida kan du samarbeide med andre, finne informasjon og få rettleiing.
Informasjon om vurderinga	Sjå eksamensrettleiinga med kjenneteikn på måloppnåing til sentralt gitt skriftleg eksamen. Eksamensrettleiinga finn du på www.utdanningsdirektoratet.no .

Bokmål

Informasjon til forberedelsesdelen	
Forberedelsestid	Forberedelsestiden varer én dag.
Hjelpemidler	<p>På forberedelsesdagen er alle hjelpemidler tillatt, inkludert bruk av Internett.</p> <p>På eksamen er alle hjelpemidler tillatt, bortsett fra Internett og andre verktøy som kan brukes til kommunikasjon.</p> <p>For norsk, samisk, finsk som andrespråk og fremmedspråkene er heller ikke oversettelsesprogrammer tillatt.</p>
Bruk av kilder	<p>Hvis du bruker kilder i besvarelsen din, skal disse alltid oppgis på en slik måte at leseren kan finne fram til dem.</p> <p>Du skal oppgi forfatter og fullstendig tittel på både lærebøker og annen litteratur. Hvis du bruker utskrift eller sitat fra Internett, skal du oppgi nøyaktig nettadresse og nedlastingsdato.</p>
Kilder	<p>http://www.avvir.no/vivvo_general/4867.html. Lastet ned 10.10.2014.</p> <p>http://www.adressa.no/kultur/tv/article1078044.ece Lastet ned 06.12.2014</p> <p>http://www.dagbladet.no/sport/2006/11/25/484041.html. Lastet ned 10.10.2014.</p> <p>https://www.nfk.no/handlers/bv.ashx/i9bc8d467-e879-4bfe-bf66-f011e8998707/w1024/silhuetter_som_hopper(1).jpg. Lastet ned 10.10.2014</p>
Andre opplysninger	Forberedelsesdagen er obligatorisk skoledag. I forberedelsestiden kan du samarbeide med andre, finne informasjon og få veiledning.
Informasjon om vurderingen	Se eksamensveiledningen med kjennetegn på måloppnåelse til sentralt gitt skriftlig eksamen. Eksamensveiledningen finner du på www.utdanningsdirektoratet.no .

Mij aavoe?

Aavoe dan jijnje. Maahta gellie sáarhts aavoeh árrodh almetji jieliedisnie. Muvhth jiehtieh d'hte stööremes aavoe lea maehdedh mubpide geerjehtidh. Almetjh maehhtieh aavoem oktebisnie dáájredh, mearan jeatjebh mubpiejgumie geerjehteminie. Aavoe maahta stoerre j'ih smaave aath árrodh jieliedisnie.

- Maahta aavone sj'idedh jis aktem hijven karakterem aktene pryövesne áádtje, jallh gosse bööremem áádtje pizzam byöpmedidh voelpi luvnie. Mubpieh aavone sj'idedh gosse mietsk-áedtjeste starneme.

“Gieries-voete lea jieleden stööremes aavoe”, Euripedes, akte tjaelije Greeklaanteste ikth jeehti.

“Aavoe lea d'hte domtese mij aktem almetjem geerjene dorje. Aavoe lea joekehts almetjijstie almetjasse. Destie mestie akte almetje aavone sjædta akte jeatjah almetje ij maehhtieh aavoedidh. Almetjh mah aktem hijven vuajnoem jieliedasse utnieh vielie geerjene domtoeh goh dah mah tuhtjeh jieleda lea náake”.

Gaaltje: <http://no.wikipedia.org/wiki/Glede> - Veedtjeme: 16.10.2014
Jarkoestamme j'ih sjiehtesjamme: Ööhpehtimmiedirektoaraate

Baakoeh:	
dáájredh	å oppleve
pryöve	prøve
bööreme	invitasjon
mietsk-áedtjeste	av kreftsykdom
starneme	har blitt frisk
domtese	følelse
hijven vuajnoe	her: positivt syn

1. Veartenen aavoe-biejjie

Njoktjen, 20. b. lea ”veartenen aavoe-biejjie”. Jaepien 2011 EN dam nænnoesti.

EN:en nedte-sæjrojne tjaaleme fiere guhte nasjovne tjuara hoksedh almetjh sjiehteles j'ih hijven jieledem utnieh.

NuFal lea Kárášjoga jáarhke-skuvlesne orreme noerh gihtjeme mejtie dah biejjien b'ijre govleme j'ih maam dah edtjeh darjodh.

Aili Kathrine Wergeland Teigmo

Datne daajrah mij biejjide daan biejjien?

- Im daejrieh.

Guktie datne edtjh mubpide geerjehtidh daan biejjien?

- Edtjem mojjehtidh jïh mubpide tjaetsiem vedtedh.

Gïen bijre ussjedh daan biejjien?

- Jaavoe, men im soptsesth gie dïhte.

Mia Márjá Somby

Datne daajrah mij biejjide daan biejjien?

- Im leah gâessie govleme daan biejjien bijre.

Guktie datne edtjh mubpide geerjehtidh daan biejjien?

- Manne edtjem giemhpes årrodh, mojjehtidh jïh mubpide girmedh.

Giem datne edtjh geerjehtidh?

- Jaavoe, men im soptsesth giem. Edtjebe kaanne ektesne byöpmedidh. Vihkeles hoksem vuesiehtidh.

Henning Anti

Datne daajrah mij biejjide daan biejjien?

Jaa, nov amma daajram mij biejjide.

Maam datne edtjh darjodh veartenen aavoe-biejjien?

- Manne edtjem gaajhkesidie mojjehtidh jïh buarastehtedh, edtjem lustes baernie årrodh jïh edtjem aaj beapmoeh gaajhkesidie åstedh.

Vihkeles mubpide krööhkestidh?

- Jaavoe, dïhte hijven domtesh mubpide vadda.

Johan Samuel Nedrejord

Datne daajrah mij biejjide daan biejjien?

- Jaavoe, skuvlesne dan bijre govleme.

Giem datne edtjh geerjehtidh?

- Mov bööremes voelpe. Daelie dïhte juhtieminië.

Vihkeles mubpide krööhkestidh?

- Nov badth, muvth vielie hoksem daarpesjeh mubpijste. V.g dah mah eah dan gellie voelph utnieh jallh dah mah geerve jieledem utnieh.

Jarkoestamme j̄ih s̄jiehtesjamme: Ööhpehtimmiedirektoaraate

Baakoeh:
aavoe-biejje gledenstag
nedte-sæjroe nettside
hoksedh ivareta
v.g vuesiehtimmie gaavhtan

2. Tjihatesh/dikth

<p>Åestiestimmie Orre abpese, orre måvhkah Åå man aavoe daelie Ḡijkije s̄ilpetsåahka. Domtese abpe kråahpese saasere.</p> <p>Akte tjaebpies tråajja maahta Dejtie tjeehpes raejkide sealosne dievhtedh Beetnegh baanghke-kåarhtesne nåhkeme Mij daelie?</p>	<p>Dan ḡijre-biejjen Dan ḡijre-biejjen dov voeptijste ḡijki j̄ih dov mojjestimmie lij d̄ihthe maam voestemes vööjnim.</p> <p>Vaerie baahkosne gieries-voete tsihkijahtji</p> <p>Dov ååredæjja tjoevki j̄ih datne dan faavroes</p> <p>Ektesne edtjien fealadidh j̄ih ij naan aejkien juakadidh</p>
<p>Taelije: Ole-Fredrik Nergård, Gaaltje: http://www.tjaeleme.no/#!čállosat-tjállusa-dijjen-tjaalegh/vstc2=oassálasstij-tjállusa-Veedtjeme: 05.06.2014</p>	<p>Tjaelije: Åsa Viridi Kroik Gaaltje: Åarjel-saemien gielese: Ella Holm Bull</p>

Baakoeh
ḡijkije skinnende
baanghke-kåarhte bankkort
mojjestimmie smil

3. Gihtjehtimmie Jon Henrikinie mænngan dihte talang sverige vitni 18.05.2014

Lahkoe Jon Henrik!

Guktie domtoe?

- Joekoen hijven! Manne dan aavone!

Guktie lea dutnjien dam gaajtjemem Talang Sverige vitnedh?

- Joekoen vihkeles munnjien, raaktan saemien kultuvren jïh båtsoen gaavhtan. Saemien kultuvre lea tjarke bæjjese lutnjesovveme. Jïh destie dan joekoen geerjene.

Maam doh sveerjen almetjh dutnjien jeahteme dov joejkemen mænngan?

- Gaajhkesaarhts, men hijven lea. Dah joekoen geerjene. Dej gïknjelassh bætieh.

Maam sijhth jiehtedh dov musihkine jïh dov vueliejgujmie?

- Im rikti daejrieh maam sijhthem jiehtedh. Dan jïjnje heannadamme; im buektehth eevre tjïelkelaakan ussjedidh raaktan daelie.

Datne aaj 1 millijovnem kråvnah vitneme. Misse edtjh dejtie beetnegidie nuhtjedh?

- Ijje, im daejrieh. Idtjim gujht jaehkieh manne edtjim vitnedh.

Datne ierielimmesne?

- Jaavoe, manne gaajh ierielimmesne.

Guktie edtjh daam heevehtidh?

- Uvtemes edtjem guhkiem åeredh, jïh dagke jirreden edtjem eensilaakan heevehtidh. Manne eevre syleme daehtie biejjeste.

Men tjuara sån hijven domtedh Talang Sverige 2014 vitnedh?

- Jaavoe, nov amma luste domtoe, joekoen luste.

Gaaltje: Gihtjedimmie TV3 play Sveerjesne Jon Henrik Fjällgrenine mænngan vitneme.

<http://www.tv3play.se/program/talang-sverige/394399?autostart=true> - Tjaaleme: 17.09.2014

Tjaaleme, jarkoestamme jïh sjiehtesjamme: Ööhpehtimmiedirektoraate

Baakoeh

lahkoe	gratulerer
raaktan	nettopp, akkurat
tjïelkelaakan	klart, på en klar måte
gaajhke-saarhts	alt mulig
lutnjesovvedh	å bli løftet

4. Buerie jielede?

Tjaelije: Harald Gaski

Indianere jaevrie-gaedtesne tjahkesjeminie gööleminie. Dellie akte veelkes ålma, mij
entreprenööre, båata gihtjie: - Nåå, mejnie datne daelie?

Indianere ammes veelkes ålmam vuartesje vaestede : - Gööleminie.

Veelkes ålma: - Nov badth manne vuajnam, men datne asth?

Indianere ij maam gænnah vaestedh. Dïhte barre vuertieminie guelie edtja garvestidh, jïh
veelkes ålma edtja gaarvanidh.

Veelkes ålma: - Mannasinie ij dov naan vïnhtse? Jis dov lij vïnhtse, gosse gööleminie,
dellie datne jienebh guelieh åadtjoeh.

Indianere: - Im dan jïjnjh guelieh daarpesjh.

Veelkes ålma: - Men jis datne jïjnjh guelieh åadtjoeh, dellie maahtah guelide doekedh
mejtie ih datne jïjtje byöpmedh. Jïh mænngan datne maahtah stoerre
vïnhtsem åstedh, jïh sagke jienebem gööledh.

Indianere: - Men dellie im manne asth daesnie tjahkasjidh gööledh ussjedidh.

Veelkes ålma: - Dellie datne maahtah jeatjebh maeksedh dutnjien gööledh. Datne aaj
barkoe-sijjiem jeatjabidie öörneme. Jïh dellie datne maahtah barre buerie
vaajmojne daesnie tjahkasjidh.

Indianere idtji daejrieh satne tjoeri geerve vaajmoem utnedh gosse dïhte lij jaevrie-
gaedtesne tjahkesjeminie gööleminie. Idtji daejrieh gænnah, man åvteste dïhte tjuara
jeatjabidie barkoe-sijjiem öörnedh.

Indianere idtji barkoem utnieh. Dïhte barre biejjeste beajjan bïerkene. Indianere idtji
veelkes ålman logihkem guarkah. Indianere ussjedi: Mannasinie tjoerem jåebpiedidh?

Manne gujht darjoem guktie sijhtem.

Gaaltije: <http://samifaga.org/samis/samis13/#32/z> Harald Gaski, vijriedamme esseye NRK-Sápmi
káserijen váaroemistie 07.01.2013

Ööhpehtimmiedirektoraate lea tjaalegem sjehtesjamme jïh

Baakoeh

buerie vaajmojne	med god samvittighet
geerve vaajmoem utnedh	ha dårlig samvittighet
logihke	logikk
biejjeste beajjan	fra dag til dag
jåebpiedidh	å gjøre dumhet, oppføre seg dumt

Blank side

Schweigaards gate 15
Postboks 9359 Grønland
0135 OSLO
Telefon 23 30 12 00
www.utdanningsdirektoratet.no